หนังสือชุด
ครูชุมวัย หัวใจแม่

ห้องเรียนพ่อแม่
เลี้ยงลูกดีวิถีไทย

กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
โครงการสื่อสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้อย่างองค์รวม (ครูหัวใจใหม่) สถาบันอาศรมศิลป์

หนังสือชุด
ครูปฐมวัย หัวใจแม่

โครงการสื่อสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้อย่างองค์รวม (ครูหัวใจใหม่)
โครงการความร่วมมือระหว่างกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และ สถาบันอาศรมศิลป์

ชื่อหนังสือ **ห้องเรียนพ่อแม่ เลี้ยงลูกดีวิถีไทย**
จัดทำโดย สำนักพิมพ์สานอักษร โรงเรียนรุ่งอรุณ

บรรณาธิการ	เกื้อกมล นิยม
เรื่อง	
ข้อมูล	ส่วนสื่อสารองค์กร โรงเรียนรุ่งอรุณ
เรื่อง	นันทิยา ตันศรีเจริญ
ภาพ	
ภาพถ่าย	ส่วนสื่อสารองค์กร โรงเรียนรุ่งอรุณ
ภาพประกอบ	อรุณโรจน์ รัตนพันธ์
ออกแบบจัดรูปเล่ม	อรุณโรจน์ รัตนพันธ์
พิสูจน์อักษร	ศิริลักษ์ พุทธโคตร
เผยแพร่	ตุลาคม ๒๕๖๑

ขอบคุณที่ปรึกษาด้านข้อมูล

- ครูสุนิสา ชื่นเจริญสุข ผู้อำนวยการโรงเรียนรุ่งอรุณ
- คณะครูอนุบาลและผู้ปกครอง โรงเรียนรุ่งอรุณ

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ โดย กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

คำนำ

ช่วงปฐมวัย เป็นช่วงวัยที่สำคัญของการบ่มเพาะ และวางรากฐานสำคัญของชีวิต ที่จะนำไปสู่การพัฒนาทั้งด้านกาย ใจ สติปัญญา และสังคมที่สมดุล

กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเกิดประสิทธิภาพ และมีคุณภาพได้ก็ต่อเมื่อมีผู้ใหญ่ที่แวดล้อมเด็ก ทั้ง พ่อ แม่ ครู เข้าใจในธรรมชาติเด็กอย่างแท้จริง

แล้วครู หรือ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ทำอะไรหรืออย่างไรได้บ้าง?

กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ยินดีและวางใจที่**สถาบันอาศรมศิลป์** ซึ่งมีภาคีเครือข่ายการทำงานด้านการศึกษาอย่างยาวนาน รับผลิตหนังสือชุด *“ครูปฐมวัยหัวใจแม่”* ทั้ง ๗ เล่มนี้ พร้อมสื่อวีดิทัศน์อีก ๑๐ ตอน ควบคู่กันไป ซึ่งเปรียบเสมือนคู่มือ ที่รวบรวมทั้งหลักการและวิธีการ เอาไว้อย่างครบถ้วน ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วย เพื่อให้ผู้ใหญ่ได้นำไปใช้ได้ง่าย ไม่ซับซ้อน และถูกต้องตามหลักพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ซึ่งหนังสือ ๗ เล่มนี้ ประกอบไปด้วย ชุดกิจวัตรประจำวัน รากฐานการงานที่สำคัญเพื่อพัฒนาเด็ก (เล่ม ๑.แม่ครูพาทำงานครัว เล่ม ๒.แม่ครูพาทำงานบ้าน เล่ม ๓. แม่ครูพาทำงานสวน เล่ม ๔. แม่ครูพาคิดอ่านเขียน เล่ม ๕. แม่ครูพาเล่น) ชุดเพื่อพัฒนาครูและผู้ปกครอง (เล่ม ๖. ห้องเรียนพ่อแม่เลี้ยงลูกวิถีไทย และเล่ม ๗. แม่ครูหัวใจใหม่)

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าสื่อชุดนี้จะช่วยให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลเด็กตามพัฒนาการ และกระตุ้นให้ผู้ใหญ่เปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ตามวัยอย่างเป็นธรรมชาติ เรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเอง มีสุขภาพแข็งแรง มีความมั่นคงทางอารมณ์ และจิตใจ

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่หนังสือชุดนี้ ขอบคุณภาคีเครือข่ายที่ร่วมแรงร่วมใจผลิตงานอันเป็นประโยชน์ไม่เพียงต่อวงการการศึกษา แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อสังคมในวงกว้างอีกด้วย

กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

คำนำ

หนังสือครูปฐมวัย....หัวใจแม่ หลอมรวมการเรียนรู้และกิจวัตรการดำรงชีวิตเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งตรงตามธรรมชาติของหลักการเรียนรู้ที่ว่า *"ชีวิตคือการเรียนรู้และการเรียนรู้คือชีวิต"*

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิถีนี้ เป็นการบูรณาการการเรียนรู้สาระวิชาต่างๆ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการเติบโตในวัยต่อมา และเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถดำรงความเป็นอยู่ด้วยการพึ่งตนเองได้ ไม่ต้องเริ่มต้นฝึกใหม่ ศักยภาพของนักการจัดการศึกษา ครู หรือ บุคลากรอื่นๆ ที่มีบทบาทการจัดการเรียนรู้ซึ่งมองเห็นการเรียนรู้ (Learning Visibility) และจัดโอกาสการเชื่อมโยงประสบการณ์จากภาคปฏิบัติ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการบันทึกเรื่องราวที่สามารถต่อยอดจากเรื่องหนึ่งไปสู่อีกเรื่องหนึ่ง ก่อให้เกิดเป็นเส้นสายทางเดินทางการเรียนรู้ เกิดผลงานการบันทึกหลากหลายอย่างเหมาะกับพัฒนาตามวัยของผู้เรียนในแต่ละระดับ เช่น ในระดับปฐมวัย ครูหรือผู้ใหญ่ที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ พาคิดพาใคร่ครวญประสบการณ์ตรงด้านต่างๆ ที่ได้ลงมือปฏิบัติมาด้วยการพูดคุยบอกเล่า แล้วเชื่อมเข้าสู่การวาดภาพ ผู้ใหญ่ใจดีช่วยบันทึกสาระเนื้อหาที่เด็กต้องการสื่อสาร เกิดแฟ้มผลงานที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามการรับรู้และการนำเสนอของผู้เรียนแต่ละคน

สภาพการเรียนรู้ดังกล่าว เป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาการครบถ้วนทุกด้าน และทั้งยังส่งเสริมพัฒนาการของสมองอย่างสมบูรณ์ จุดเชื่อมโยงของปลายประสาทเซลล์สมองแต่ละเซลล์ได้รับการกระตุ้นให้แข็งแรง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของพัฒนาสมรรถนะต่างๆ อย่างสมบูรณ์

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์
ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย สถาบันอาศรมศิลป์

สารบัญ

๑ บทนำ ๙

ทำไมต้องจัดห้องเรียนพ่อแม่ ๑๐

๒ บททำ ๑๕

แนวทางการจัดห้องเรียนพ่อแม่ ๑๖

หลักสูตรห้องเรียนพ่อแม่ : เลี้ยงลูกวิถีไทย ๑๘

แผนการจัดกิจกรรมห้องเรียนพ่อแม่ ตอน การงานกับการเรียนรู้ ๒๔

พ่อแม่ได้เรียนรู้อะไรในลานทราย ๒๖

โค้ชเห็นอะไร ๓๐

๓ บทแม่ครู ๓๓

๗ หัวใจโค้ช หัวใจแม่ครู ๓๔

ภาคีเครือข่าย ๔๐

๑ บทนำ

ห้องเรียนพ่อแม่สำคัญอย่างไร
จะดีแค่ไหน ถ้าบ้าน และโรงเรียน ร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการ
ให้กับเด็กไปในทิศทางเดียวกัน

ทำไมต้องจัดห้องเรียนพ่อแม่

เพราะพ่อแม่คือกัลยาณมิตรคู่แรกของเด็ก ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างเป็นองค์รวม

เด็กเป็นผล พ่อแม่เป็นเหตุ

ปฐมวัยเป็นวัยที่ต้องอยู่กับพ่อแม่ นิสัย บุคลิก ท่าที และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจะได้รับการหล่อหลอมและซึมซับจากพ่อแม่เป็นหลัก เพราะ**เด็กจะเป็นอย่างที่เราเป็น มากกว่าเป็นอย่างที่เราบอกหรือสอนให้เขาเป็น**

ห้องเรียนพ่อแม่ : เลี้ยงลูกดีวิถีไทย คือโอกาสที่พ่อแม่จะได้มาเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของลูกปฐมวัย กระบวนการเรียนรู้ สื่อ กิจกรรม และสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของลูกวัยนี้ เพื่อใช้เวลาของตนอย่างมี *"คุณภาพ"* กับลูก **อยากให้ลูกเป็นอย่างไร มีนิสัยเช่นไร ไม่อาจเกิดขึ้นได้จากการบอกสอน แต่พ่อแม่ต้องเป็นให้เห็นและพาทำ** ดังเช่นที่พ่อแม่ไทยสมัยก่อนสอนลูกด้วยวิถีชีวิตและการงานในชีวิตประจำวันอย่างเป็นธรรมชาติ

การใช้เวลาอย่างมีคุณภาพกับลูก หมายถึงการที่พ่อแม่ใช้ช่วงเวลาดังกล่าวให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันกับลูกได้ โดยไว้วางใจให้การเรียนรู้นั้นขับเคลื่อนโดยลูก **พ่อแม่ลดบทบาทการเป็นผู้กำกับ จัดแจง หรือรีบให้คำตอบเบ็ดเสร็จสมบูรณ์** ซึ่งในวิถีชีวิตประจำวันพ่อแม่มักเป็นเช่นนั้นด้วยความเคยชิน

การจะให้พ่อแม่ละ ลด เลิกความห่วงกังวล และความต้องการของตนเอง จนกระทั่งก้าวออกจากความเคยชินเดิมๆ ได้นั้น ไม่อาจเกิดขึ้นได้จากการยื่นความรู้สำเร็จรูปให้พ่อแม่ ไม่ว่าจะเป็นการบอกสอนและยื่นเอกสารให้อ่าน แต่ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม ให้พ่อแม่ได้ลงมือปฏิบัติเพื่อเรียนรู้และเข้าใจด้วยตัวเอง โดยเฉพาะ**การเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของตนเอง มองเห็นตัวเอง รู้จักและเข้าใจตัวเองมากขึ้น**

เพราะ...

- **ถ้าพ่อแม่เข้าใจตัวเอง ก็จะเข้าใจลูก และเข้าใจคนรอบข้าง**
- **ถ้าพ่อแม่มองเห็นตัวเอง จะรู้ว่าการจะปรับเปลี่ยนลูก ไม่ใช่ปรับที่ลูก แต่ต้องปรับที่ตัวเอง**
- **ถ้าพ่อแม่เปลี่ยน ลูกจะเปลี่ยน**

การทำกิจกรรมร่วมกันในห้องเรียนพ่อแม่ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างแม่ครูกับพ่อแม่ผู้ปกครองและระหว่างเพื่อนผู้ปกครองด้วยกัน ด้วยความรู้สึกที่ไว้วางใจ เป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ โดยเฉพาะในเรื่องการเรียนรู้ของลูก

ขณะเดียวกันยังเป็นสื่อช่วยแม่ครูสื่อสารกับพ่อแม่ถึงแนวทางการจัดการเรียนของโรงเรียนที่เอื้อต่อธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก ในฐานะเพื่อนร่วมเรียนรู้และหุ้นส่วนคนสำคัญในการพัฒนาเด็กอย่างสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

๒ บททำ

คงจะดีไม่น้อยหากพ่อแม่เข้าใจตนเอง เข้าใจธรรมชาติของลูก
และเข้าใจแนวทางของโรงเรียน แล้วมีแนวทางใดบ้าง
ที่จะช่วยสร้างความเข้าใจเหล่านี้

แนวทางการจัดห้องเรียนพ่อแม่

๑. **วางเป้าหมายให้ชัด** *“อยากให้พ่อแม่รู้อะไร”* แล้วออกแบบกระบวนการหรือกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ

๒. **ใช้เครื่องมือการรับรู้** ได้แก่ การฟัง การใคร่ครวญ เพื่อ**ฝึกฝนตัวรู้ (สติ) ในตัวเอง** ด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมการฟังอย่างใคร่ครวญ การสะท้อนการเรียนรู้ในกลุ่ม และการเขียนบันทึกความเข้าใจของตนเป็นระยะตลอดการอบรม

๓. **พ่อแม่มีส่วนร่วมเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง** เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจด้วยตัวเองอย่างแท้จริง ด้วยกระบวนการให้ความรู้ควบคู่กับการทดลองนำไปใช้ปฏิบัติกับลูก บันทึกการปฏิบัติและสะท้อนผลเป็นระยะ

๔. **การฟังบรรยายจากผู้เชี่ยวชาญ**แต่ละด้านที่มีผลต่อพัฒนาการของเด็กสู่การประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตทั้งที่บ้านและโรงเรียน

๕. **สร้างการเรียนรู้แบบกลุ่มเรียนรู้ (Group Learning)** ด้วยการจัด**วงสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้/สะท้อนการเรียนรู้/จัดการความรู้**ของกลุ่มทุกครั้งหลังจบกิจกรรม โดยมีแม่ครูประจำกลุ่มทำหน้าที่เป็นโค้ช หรือ Facilitator คอยตั้งคำถามให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม เช่น จากกิจกรรมได้ทำอะไร รู้สึกอย่างไร ประทับใจอะไร ได้เรียนรู้อะไร จะนำไปปรับใช้กับลูกและวิถีชีวิตประจำวันอย่างไร

*“**วงสะท้อนผลคือหัวใจ** เป็นการกลั่นสิ่งที่ทำออกมาเป็นคำพูด สิ่งที่พ่อแม่พูดออกมาคือสิ่งที่เขารับรู้ ณ ตอนนั้น เพื่อนคนอื่นในวงก็ได้เห็นแง่มุมความคิดที่หลากหลาย เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การพูดสะท้อนออกมาทำให้เราเข้าใจตัวเองมากขึ้น ที่สำคัญคือเขาได้ละวางตัวตนของตัวเอง กล้าบอกเล่าข้อติดขัดของตัวเอง **ใครที่กล้าสะท้อนความติดขัดของตัวเองออกมามากเท่าไร คือคนที่จะหลุดออกจากความติดขัดได้มากเท่านั้น**”*

ครูเรวดี ดุงศรีแก้ว ครูใหญ่ฝ่ายอนุบาล โรงเรียนรุ่งอรุณ

หลักสูตรห้องเรียนพ่อแม่ : เลี้ยงลูกดีวิถีไทย*

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	เป้าหมาย
๑	**ธรรมชาติของเด็กปฐมวัย** (๓ ชั่วโมง)	• พาลูกเข้าร่วมกิจกรรมวิถีกิจวัตรของห้องเรียน • สังเกตและฟังลูกขณะที่ร่วมกิจกรรม เพื่อเข้าใจและรู้จักลูกอย่างแท้จริง เข้าช่วยเหลือตามความจำเป็น เพื่อให้การเรียนรู้ของลูกเกิดขึ้นได้ด้วยตัวเอง • สะท้อนการเรียนรู้ร่วมกันหลังกิจกรรม	**รู้จักลูก** • สังเกตเห็นธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กซึ่งมีความแตกต่างหลากหลาย • สังเกตเห็นลักษณะเฉพาะตัวตามธรรมชาติการเรียนรู้ของลูกของตน จากการสังเกตปฏิสัมพันธ์ของลูกกับสถานการณ์ต่างๆ
๒	**การงานกับการเรียนรู้** (๓ ชั่วโมง)	• แบ่งกลุ่มย่อยแล้วก่อกองทรายโดยไม่พูดกัน เสร็จแล้วนำเสนอความหมายของกองทรายที่กลุ่มช่วยกันสร้างให้เพื่อนกลุ่มอื่นได้รู้ • รวมกลุ่มใหญ่แล้วช่วยกันขนทรายและเกลี่ยลานทราย เพื่อทำลานเล่นให้ลูก • ล้อมวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้/สะท้อนการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย	**รู้จักตนเอง** • สังเกตเห็นธรรมชาติของตนจากการลงมือทำงาน ยอมรับและจัดปรับตนเอง พาตนเองก้าวพ้นข้อจำกัดต่างๆ • เข้าใจวิถีการเรียนรู้ของโรงเรียน และกระบวนการเรียนรู้สู่มิติเชิงคุณค่าจากการทำงานและความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ต่างๆ

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	เป้าหมาย
๓	**วิถีการเรียนรู้ที่ รุ่งอรุณ** (๖ ชั่วโมง)	• แบ่งกลุ่มทำกิจกรรม (เช้า) กิจกรรมแยกขยะ (บ่าย) กิจกรรมเย็บปลอกหมอน /ผ้าปูที่นอนสำหรับลูก • แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มของตนหลังจบแต่ละกิจกรรม เพื่อถ่ายทอดและแบ่งปันการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรม	**รู้จักตนเอง** • เกิดความเข้าใจวิถีการเรียนรู้ของโรงเรียน และกระบวนการเรียนรู้สู่มิติเชิงคุณค่าจากความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง เพื่อนผู้ปกครอง และสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ • สังเกตเห็นธรรมชาติของตนจากการลงมือทำงาน ได้แก้ปัญหาและจัดปรับตนเอง พาตนเองก้าวพ้นข้อจำกัดต่างๆ
๔	**เลี้ยงลูกดีวิถีไทย** (๖ ชั่วโมง)	• แบ่งกลุ่มทำกิจกรรมปั้นดินในรูปแบบจริยศิลป์ หรือศิลปะเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาจริยะของกายใจของตนโดยลดการพูด ใช้การสังเกตด้วยอายตนะต่างๆ แล้วสะท้อนการเรียนรู้ (เช้า) • รวมกลุ่มใหญ่ทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในการใช้ดนตรีพัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นองค์รวม (บ่าย)	**เข้าใจตนเอง** • เรียนรู้สภาวะของกายใจของตน เข้าใจธรรมชาติที่มีความแตกต่างของลูกๆ ใส่ใจกับกระบวนการในวิถีชีวิตปัจจุบันมากกว่าจะมุ่งไปที่ผลสำเร็จที่คาดการณ์ไว้ล่วงหน้า และสามารถนำกิจกรรมไปปรับใช้กับลูกของตน

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	เป้าหมาย
๕	**ตั้งเป้าหมายร่วมกับครู** (๓ ชั่วโมง) 	• แม่ครูบอกเล่าหลักสูตรการเรียนรู้ในเทอมนั้นๆ เช่น หัวข้อการเรียนรู้ สื่อ กิจกรรม เป้าหมาย • แบ่งกลุ่มย่อยตามห้องเรียนลูก เพื่อตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ของลูกร่วมกัน	**การเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมในระดับปฐมวัย** • รู้และเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน • ร่วมกันตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ของลูกให้สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งที่บ้านและโรงเรียน
๖	**เวลาคุณภาพกับลูก** (๖ ชั่วโมง) 	• ฟังบรรยายเรื่อง *"การใช้เวลาคุณภาพกับลูก"* จากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัย • ถามข้อสงสัยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิทยากร • นำความรู้ความเข้าใจไปปรับใช้กับลูกในวิถีชีวิต แล้วเขียนบันทึกเพื่อนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในครั้งต่อไป	**สัมพันธภาพและการเรียนรู้** • เข้าใจแนวคิดของการใช้เวลาคุณภาพกับลูก • ตระหนักว่าเด็กแต่ละคนมีธรรมชาติและพัฒนาการที่แตกต่างกัน ไม่ควรใช้เทคนิควิธีการเฉพาะโดยไม่คำนึงตัวตนของเด็ก • สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีความ *"พอเหมาะ พอดี"*

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	เป้าหมาย
๗	**เก็บดอกผลการเรียนรู้** (๓ ชั่วโมง) 	• แยกกลุ่มย่อยสรุปการเรียนรู้ในห้องเรียน *"จากการอบรมที่ผ่านมาทั้ง ๖ ครั้ง ได้นำสิ่งใดไปใช้บ้าง /ผลเป็นอย่างไร"* • ตัวแทนกลุ่มย่อยนำเสนอการเรียนรู้ในกลุ่มใหญ่	**ถอดบทเรียน** • ทบทวนการเรียนรู้ของตนเอง และเรียนรู้เทคนิค/วิธีการจากเพื่อนผู้ปกครองคนอื่น

* หมายเหตุ: หลักสูตรห้องเรียนพ่อแม่ เลี้ยงลูกดีวิถีไทย สำหรับผู้ปกครองชั้นอนุบาล ๑ โรงเรียนรุ่งอรุณ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๐ ชั่วโมง โดยสามารถจัดปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

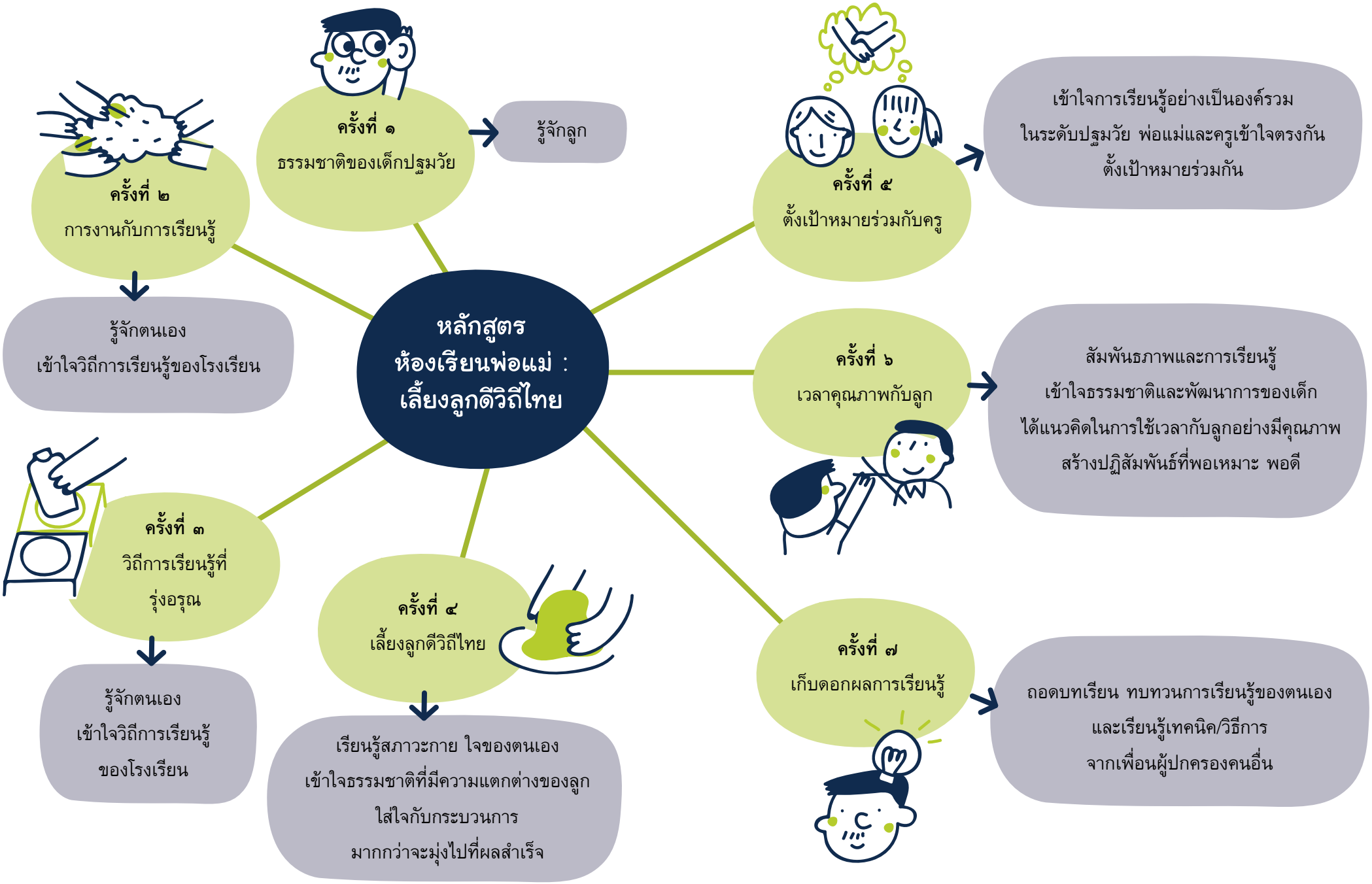
หลักสูตร
ห้องเรียนพ่อแม่ : เลี้ยงลูกดีวิถีไทย
ครั้งที่ ๑
ธรรมชาติของเด็กปฐมวัย
รู้จักลูก
ครั้งที่ ๒
การงานกับการเรียนรู้
รู้จักตนเอง
เข้าใจวิถีการเรียนรู้ของโรงเรียน
ครั้งที่ ๓
วิถีการเรียนรู้ที่
รุ่งอรุณ
รู้จักตนเอง
เข้าใจวิถีการเรียนรู้
ของโรงเรียน
ครั้งที่ ๔
เลี้ยงลูกดีวิถีไทย
เรียนรู้สภาวะกาย ใจของตนเอง
เข้าใจธรรมชาติที่มีความแตกต่างของลูก
ใส่ใจกับกระบวนการ
มากกว่าจะมุ่งไปที่ผลสำเร็จ
ครั้งที่ ๕
ตั้งเป้าหมายร่วมกับครู
เข้าใจการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม
ในระดับปฐมวัย พ่อแม่และครูเข้าใจตรงกัน
ตั้งเป้าหมายร่วมกัน
ครั้งที่ ๖
เวลาคุณภาพกับลูก
สัมพันธภาพและการเรียนรู้
เข้าใจธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก
ได้แนวคิดในการใช้เวลากับลูกอย่างมีคุณภาพ
สร้างปฏิสัมพันธ์ที่พอเหมาะ พอดี
ครั้งที่ ๗
เก็บดอกผลการเรียนรู้
ถอดบทเรียน ทบทวนการเรียนรู้ของตนเอง
และเรียนรู้เทคนิค/วิธีการ
จากเพื่อนผู้ปกครองคนอื่น

แผนการจัดกิจกรรมห้องเรียนพ่อแม่

ตอน การงานกับการเรียนรู้

ห้องเรียนพ่อแม่ เลี้ยงลูกดีวิถีไทย : การงานกับการเรียนรู้			
สาระสำคัญเบื้องหลังกิจกรรม	**เป้าหมายในใจแม่ครู**	**อุปกรณ์/สถานที่**	**กิจกรรม**
วิถีการเรียนรู้ที่โรงเรียนรุ่งอรุณเกิดขึ้นจากการที่เด็ก ครู พ่อแม่ ได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ วัตถุสิ่งของ การงานต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และผู้คนรอบข้าง ด้วยท่าทีของผู้เรียนรู้ที่สามารถ “เอาดีเป็น” จากเรื่องใกล้ตัว และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ผู้เรียนได้เรียนรู้ศักยภาพของตนเองการทำการงานต่างๆ โดยใช้ผัสสะทั้ง ๖ (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) พาตนเองก้าวออกมาสู่การลงมือปฏิบัติ โดยไม่ผ่านกระบวนการคิดวางแผน ออกจากความเคยชินเดิม เช่น การสนทนาพูดคุยอย่างเผลอเพลินขณะทำกิจการงานเบื้องหน้า ซึ่ง**การงดเว้นการสนทนากันนี้ก็เพื่อให้ผู้เรียนได้กลับมาเรียนรู้กาย-ใจของตนเอง นำไปสู่การเรียนรู้ “ธรรมชาติภายใน”** คือ ความรู้สึกนึกคิดของตน ซึ่งเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ สภาวะของการทำงานอย่างใส่ใจเช่นนี้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะอดใจตนเอง วางใจผู้อื่น จัดปรับและทำหน้าที่ของตนอย่างเป็นธรรมชาติ ทำงานเป็นทีมอย่างสอดคล้องและมีประสิทธิภาพ	• พ่อแม่สังเกตเห็นธรรมชาติของตนจากการลงมือทำงาน ยอมรับและจัดปรับตนเอง พาตนเองก้าวพ้นข้อจำกัดต่างๆ • พ่อแม่เข้าใจวิถีการเรียนรู้ของโรงเรียน เข้าใจกระบวนการเรียนรู้สู่มิติเชิงคุณค่าจากการทำงานและความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ต่างๆ	• ลานทรายในโรงเรียนที่ทรายเริ่มบางเนื่องจากการใช้งาน • ทรายปริมาณมากพอสำหรับถมลานได้ทั่ว โดยกองไว้มุมใดมุมหนึ่งของลาน • อุปกรณ์สำหรับตัก-ขน-เกลี่ยทราย เช่น พลั่ว จอบ กระสอบ ถัง หม้อ/กระทะที่ไม่ใช้แล้ว	**กิจกรรมที่ ๑** • ชวนยืดเส้นยืดสายให้พ่อแม่ได้ออกกำลัง สร้างความตื่นตัว และสร้างความคุ้นเคยระหว่างกัน **กิจกรรมที่ ๒** • พ่อแม่แบ่งกลุ่มย่อยแล้วก่อกองทรายโดยมีกติกาว่า “ไม่พูดกัน” • แม่ครูประจำกลุ่มคอยสังเกตการณ์ • ตัวแทนกลุ่มนำเสนอความหมายของกองทรายที่กลุ่มช่วยกันสร้างให้เพื่อนกลุ่มอื่นได้ฟัง **กิจกรรมที่ ๓** • รวมกลุ่มใหญ่แล้วช่วยกันทลายกองทรายที่เพิ่งช่วยกันสร้างก่อนหน้านี้ ขนทรายที่กองอยู่มุมลานมาถมให้ทั่วลานทราย เกลี่ยทรายให้เรียบเสมอจนทั่วลาน • ล้อมวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย โดยมีแม่ครูประจำกลุ่มทำหน้าที่นำการสนทนา ตั้งคำถาม ฟังอย่างเป็นกลาง และตั้งคำถามต่อเพื่อให้พ่อแม่สะท้อนการเรียนรู้ของตนเองให้ชัด **ตัวอย่างคำถาม** • กิจกรรมที่ผ่านมาเราได้ทำอะไรบ้าง • เราประทับใจเรื่องอะไรบ้าง • เราได้เรียนรู้กับเรื่องที่ประทับใจนั้นอย่างไร

พ่อแม่ได้เรียนรู้อะไรในลานทราย

“ตอนแรกเราคาดหวังอะไรที่มันดี สมบูรณ์แบบ มันรู้สึกกดดันมากเลยนะ จะทำอย่างไรดี เราคุยกันไม่ได้เลย แล้วจะออกมาเป็นอย่างไร แต่พอเราลดการคาดหวัง โอเค คนนี้เอานี่มาหน่อย คนนั้นมาเติมนิดหนึ่ง จนออกมาเป็นชิ้นงานออกมาเป็นเรื่องราว เราพบว่าความคาดหวังไม่จำเป็นเลย มันก็จบด้วยงานที่สมบูรณ์ สมบูรณ์เพราะเราไม่ได้คาดหวัง เหมือนกับการเลี้ยงลูก เราต้องลดความคาดหวัง”

คุณพ่อน้องอนุบาล ๑

“ตอนแรกพอครูบอกว่าไม่ให้พูด เรารู้สึก อ้าว แล้วเราจะรู้ได้อย่างไรว่าใครจะทำอะไร พอเสร็จแล้วเรามาคิดได้ว่า บางทีเวลาที่เราพูด เราพ่นความคิดของตัวเองออกไป แต่ว่าไม่ได้ฟังคนอื่นเลย คนอื่นพูดอะไรก็ไม่รู้ล่ะ แต่ว่าฉันอยากพูด แต่พอครูไม่ให้พูด มันเลยต้องหยุด แล้วมอง มองว่าคนอื่นเขาทำอะไรกัน พอเราไม่พูด เราก็ไม่ได้คิดเยอะ แล้วทำเลย อ๋อ เขาน่าจะทำกำแพงกันนะ ทรายยังไม่พอ เราก็ไปขนมา ก็ช่วยกันทำจนงานเสร็จ”

คุณแม่น้องอนุบาล ๑

“ปกติเราอยู่บ้าน เราเป็นเถ้าแก่คน เราจะสั่งคนอย่างเดียว ทำสิ แล้วเราก็คอยอยู่ในห้องแอร์ หรือดูอยู่ห่างๆ แต่วันนี้ไม่ใช่แล้ว เราต้องลงมือทำ คำถามแรกที่คิดขึ้นมาในหัวคือ เราเหมือนมาทำงานให้โรงเรียน คุณครูอยากให้เราขนทรายมาให้รีเปล่า แต่ทำไปสักระยะหนึ่งเรารู้แล้ว เราเห็นรอยยิ้ม เราเห็นเหงื่อ เราเห็นคุณครูมาทำ เราก็รู้สึกว่า เฮ้ย ทรายมันมีคุณค่ามากกว่านั้น แล้วเราก็ปล่อยวางความเป็นเถ้าแก่ลงไป มาทำ จับเครื่องไม้เครื่องมือ รู้สึกดีครับ สุดท้ายผลงานมันก็เกิดขึ้นโดยที่ไม่ต้องมีคนสั่งก็ได้ แต่ทุกคนร่วมทำในสิ่งเดียวกัน”

คุณพ่อน้องอนุบาล ๑

โค้ชเห็นอะไร

"ขนทรายเป็นงานที่เหนื่อย พอคนเราเหนื่อย เราจะเจอภาวะข้างในตนเอง การงานตรงนี้เป็นสื่อให้พ่อแม่เรียนรู้ข้างในตัวเอง บางคนเกิดคำถามในใจ ทำทำไม ไม่อยากทำ แต่ในระหว่างนั้นมือเรายังทำอยู่ เราเห็นคนอื่นทำ แล้วเราก็ค่อยๆ เปลี่ยน เป็นการเรียนรู้ที่ไม่ต้องบอก แต่ตัวงานจะสอนคนทำเอง รวมทั้งเพื่อนร่วมงานที่ช่วยให้เราเปลี่ยน เพราะถ้าเราขนทรายคนเดียว เราคงจะพักหรือหยุดไปแล้ว แต่พอมีคนอื่นทำด้วย ก็เกิดเป็นแรงให้เราพยายามทำต่อ พอเราทำต่อ เราจะผ่านจุดที่รู้สึกว่าเราไม่ไหวไปเอง พ่อแม่หลายคนทำงานเป็นหัวหน้า ไม่เคยทำงานแบบนี้ พอมาทำงานที่ต้องใช้ร่างกาย ใช้แรง และใจ ไม่ต้องพยายามคิดออกแบบอะไร ทำไปตรงๆ ทำให้เขารู้จักและเข้าใจตัวเองมากขึ้น เราเชื่อว่า ***ถ้าเขาเข้าใจตัวเอง เขาจะเข้าใจลูกและเข้าใจคนรอบข้างได้****"*

ครูจินตนา นำศิริโยธิน ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายอนุบาล โรงเรียนรุ่งอรุณ

"การงานที่ต้องลงมือทำ ทำร่วมกัน และทำบนสถานการณ์จริง จะทำให้คนทำเห็นอะไรบางอย่างในตัวเอง เป้าหมายในใจเราคือให้พ่อแม่เห็นว่าเขาทำเองได้ เปลี่ยนจากการพึ่งพาคนอื่นมาเป็นลงมือทำด้วยตัวเอง ***เราเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเป็นผู้ที่พัฒนาได้*** *มนุษย์เราทำได้ทุกอย่าง อยู่ได้ทุกที่ ถ้าพ่อแม่เข้าใจแบบนี้* ***เขาจะเลี้ยงลูกง่ายขึ้น*** *ลูกเขาจะไม่กลายเป็นคนพิเศษไปไหนใครก็ต้องดูแล* ***ลูกจะอยู่แบบธรรมดาได้ กินง่ายอยู่ง่าย ใช้ชีวิตง่ายๆ ได้****"*

ครูเรวดี ดุงศรีแก้ว ครูใหญ่ฝ่ายอนุบาล โรงเรียนรุ่งอรุณ

๓ บทแม่ครู

แม่ครูต้องใช้หัวใจแบบใด
ในการจัดกิจกรรม **“ห้องเรียนพ่อแม่”**

๗ หัวใจโค้ช หัวใจแม่ครู

แม่ครูคือหุ้นส่วนและเพื่อนร่วมเรียนรู้คนสำคัญของพ่อแม่ ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม แม่ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดและดำเนินการอบรมห้องเรียนพ่อแม่ นั่นคือ บทบาทของโค้ช หรือ Facilitator

*“**ครูต้องเชื่อว่าพ่อแม่เรียนรู้ได้** สิ่งสำคัญที่โค้ชจะต้องถ่ายทอดออกไปก็คือจิตวิญญาณของโค้ช จิตวิญญาณของแม่ครู เราไม่ได้มีหน้าที่เอาความรู้ใดๆ ไปยื่นให้พ่อแม่สำเร็จรูป แต่เราจะต้องถอดรหัสว่าคนจะเรียนรู้ได้อย่างไร คนเรียนรู้จากการปฏิบัติ เราก็ออกแบบกิจกรรมให้พ่อแม่ได้ลงมือปฏิบัติ ใส่รหัสแล้วว่าจะเกิดการเรียนรู้เรื่องอะไรจากกิจกรรมนี้ พ่อแม่ที่ทำกิจกรรมเขาจะถอดรหัสได้เอง ทำแล้วก็ต้องให้เขาสะท้อนออกมา พูดคนเดียวอาจจะยังไม่ได้เรียนรู้มาก เพียงแต่ได้ยินเสียงตัวเอง แล้วคนอื่นเขาเรียนรู้เหมือนเราไหมในเรื่องเดียวกัน อาจจะเหมือนหรือไม่เหมือนก็ได้ การเหมือนก็คือการได้ยินอีกรอบหนึ่ง การไม่เหมือนก็ได้เพิ่มเติมสิ่งต่างๆ นี่คือกลุ่มเรียนรู้การสะท้อนร่วมกัน Share and Learn”*

ครูสุนิสา ชื่นเจริญสุข ผู้อำนวยการโรงเรียนรุ่งอรุณ

*“วันนั้นฝนตก (ขณะทำกิจกรรมกลางลานทราย) บางคนเลือกทำต่อ บางคนกลัวจะเป็นหวัดก็หลบเข้าไปพัก แต่พอเห็นเพื่อนยังทำต่อ หลายคนก็ออกมาทำต่อ ก้าวข้ามความติดขัดในใจของตัวเอง แต่บางคนไม่พร้อม รู้สึกไม่สบาย ก็พัก ก็ไม่เป็นไร **เราต้องให้พื้นที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน** ดูแลใจซึ่งกันและกัน เพราะเราไม่ใช่โรงงานนรกที่ต้องเกณฑ์ทุกคนมาทำด้วยกัน นั่นไม่ใช่การทำงานเพื่อการพัฒนาตัวเอง ครั้งนี้เขาไม่พร้อม ครั้งหน้าเขาอาจจะพร้อมก็ได้ เราต้องให้เวลา ให้โอกาส แล้วก็วางใจเฉยๆ ทำงานของเราไป”*

ครูเรวดี ดุงศรีแก้ว ครูใหญ่ฝ่ายอนุบาล โรงเรียนรุ่งอรุณ

“ครูต้องเปิดใจยอมรับความแตกต่างกันของแต่ละคน คนไหนฟังแล้วอืม ใช่ ก็เก็บไว้ในใจ คนไหนฟังแล้ว น่าจะยังไม่ใช่ เราก็ให้กำลังใจ ยอมรับเท่าๆ กัน เข้าใจว่าเขากำลังเรียนรู้อยู่ พอทำเรื่อยๆ เขาจะค่อยๆ เรียนรู้เพิ่ม หรือโน้ตไว้ในใจว่าคนนี้ยังไม่เข้าใจ แล้วค่อยหาวิธีทำให้เขาเข้าใจต่อไป สิ่งสำคัญคือ ***ครูต้องไม่ตัดสิน ต้องเป็นกลาง ยอมรับทุกคำตอบ และระมัดระวังไม่ใช้บทบาทครูมากเกินไป*** *เพราะว่าถ้าเราเผลอเพียงนิดเดียว เผลอตัดสิน เผลอบอก เราจะไม่รู้แล้วว่าเขาคิดอย่างไร กลายเป็นว่าพ่อแม่จะรอคำตอบจากเรา”*

ครูจินตนา นำศิริโยธิน ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายอนุบาล โรงเรียนรุ่งอรุณ

ภาคีเครือข่าย

- โรงเรียนรุ่งอรุณ
  โทร ๐-๒๘๗๐-๗๕๑๒-๓ โทรสาร ๐-๒๘๗๐-๗๕๑๔
  https://www.roong-aroon.ac.th/
  https://www.facebook.com/roongaroonschool

- อนุบาลบ้านรัก
  โทร ๐-๒๓๙๒-๘๘๐๗
  https://www.facebook.com/Anubarnbaanrak/

- มูลนิธิสนามเด็กเล่นสร้างปัญญา
  https://www.facebook.com/wisdom.playground.foundation/

- โครงการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก โดยหลักสูตรศึกษาศาสตร์ สถาบันอาศรมศิลป์
  โทร ๐-๒๔๙๐-๔๗๔๘-๕๔
  www.arsomsilp.ac.th

- สำนักพิมพ์สานอักษร
  https://www.facebook.com/saanaksornbook/

ครูหัวใจใหม่

โครงการสื่อสร้างสรรค์
เพื่อการเรียนรู้อย่างองค์รวม

หนังสือชุด
ครูชุมวัย หัวใจแม่

ดาวน์โหลดหนังสือ
และรับชมวิดีทัศน์
www.holisticteacher.net

ชุดวิดีทัศน์สื่อสร้างสรรค์
การศึกษาองค์รวม (ครูหัวใจใหม่)
Arsomsilp Channel